

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2021. gada 2. decembrī
(OR. en)

14677/21

COMER 110
FDI 28
COMPET 889
IND 375

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2021. gada 23. novembris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretārs <i>Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2021) 714 final
Temats:	KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI Pirmais gada ziņojums par ārvalstu tiešo ieguldījumu Savienībā izvērtēšanu.

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2021) 714 *final*.

Pielikumā: COM(2021) 714 *final*

Briselē, 23.11.2021.
COM(2021) 714 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Pirmais gada ziņojums par ārvalstu tiešo ieguldījumu Savienībā izvērtēšanu.

{SWD(2021) 334 final}

IEVADS

Šis ziņojums ir pirmais Eiropas Komisijas gada ziņojums par ES Ārvalstu tiešo ieguldījumu (ĀTI) izvērtēšanas regulas piemērošanu (“ĀTI izvērtēšanas regula” jeb “regula”).

Pirms 2020. gada 11. oktobrī stājās spēkā ĀTI izvērtēšanas regula, starp dalībvalstīm un Eiropas Komisiju ES mērogā nebija oficiālas sadarbības šajos jautājumos. Eiropas Komisijai nebija nekādas lomas Eiropas Savienībā veikto ĀTI izvērtēšanā.

Skaidri redzams, ka pēdējos gados ir mainījies ieguldītāju profils un ieguldījumu modeļi, t. i., arvien vairāk ir ieguldītāju no valstīm ārpus ESAO, dažkārt tie saņem valdības atbalstu vai norādījumus, un to motivācija veikt konkrētu ieguldījumu ne vienmēr mēdz būt tikai komerciāla¹. ĀTI izvērtēšanas regula un atsevišķu ES dalībvalstu izvērtēšanas tiesību akti un mehānismi atspoguļo izteiktu koncentrēšanos uz drošības vai sabiedriskās kārtības aizsardzību un dziļu izpratni par kritiski svarīgo nozīmi, kāda ir konkrētiem ieguldījumu mērķobjektiem, piemēram, kritiskajai infrastruktūrai un resursiem, tostarp konkrētām tehnoloģijām, konkrētām nozarēm, tādām kā veselības nozare, un par riskiem, ko var radīt konkrētu ieguldītāju ieguldījumi.

Šis ziņojums nodrošina pārredzamību attiecībā uz to, kā notiek ĀTI izvērtēšana Eiropas Savienībā, un valstu izvērtēšanas mehānismu attīstību. Tas veicina Savienības pārskatatbildību jomā, kurā, ņemot vērā attiecīgās drošības intereses, pārredzamība attiecībā uz atsevišķiem komercdarījumiem nav nedz iespējama, nedz atbilstoša.

Šis pirmais gada ziņojums, kura pamatā ir 27 dalībvalstu ziņojumi un citi avoti, skaidri apstiprina, ka regulai un sadarbības mehānismam ir pievienotā vērtība.

Ziņojumam ir četras nodaļas:

- 1. nodaļa par skaitliskajiem rādītājiem un tendencēm, kas attiecas uz ĀTI Eiropas Savienībā;
- 2. nodaļa par likumdošanas procesiem dalībvalstīs;
- 3. nodaļa par dalībvalstu veiktajām izvērtēšanas darbībām;
- 4. nodaļa par faktisko ES sadarbību ĀTI izvērtēšanas jomā.

Šis gada ziņojums pieņemts vienlaikus ar gada ziņojumu par divējāda lietojuma preču eksporta kontroli. Gan ĀTI izvērtēšana, gan eksporta kontrole ir svarīgi rīki stratēģiskai tirdzniecības un ieguldījumu kontrolei ar mērķi nodrošināt drošību Eiropas Savienībā.

¹ Skatīt, piemēram, “Ārvalstu tiešo ieguldījumu veicināšana, vienlaikus aizsargājot būtiskas intereses”, COM(2017) 494 final, 2017. gada 13. septembris.

1. NODAĻA. ĀRVALSTU TIEŠIE IEGULDĪJUMI EIROPAS SAVIENĪBĀ: TENDENCES UN SKAITLISKIE RĀDĪTĀJI²

Īpatnības, kas raksturīgas 2020. gadam, un to ietekmi uz ĀTI, tostarp Eiropas Savienībā veiktajiem, vislabāk var saprast, ja tās aplūko ilgākā laika nogrieznī³. Tas ļauj pretnostatīt vidi un norises pirms Covid-19 pandēmijas un norādes par to, ka 2021. gada pirmajā ceturksnī visā pasaulē zināmā mērā notikusi ekonomiskās aktivitātes atjaunošanās, kas aptvērusi arī ĀTI komercdarījumus.

Kā redzams tālāk *1. attēlā*, 2020. gadā pasaules ĀTI plūsmas strauji samazinājās līdz 885 miljardiem EUR, proti, par 35 % salīdzinājumā ar 2019. gadu, kad ĀTI līmenis jau bija ievērojami zemāks nekā 2018. gadā⁴. Salīdzinot ar pasaules vidējo rādītāju, Covid-19 pandēmija radīja vēl smagākas sekas Eiropas Savienībā, proti, iekšējie ĀTI no 335 miljardiem EUR, kas bija reģistrēti 2019. gadā, 2020. gadā samazinājās par 71 % līdz 98 miljardiem EUR. 2020. gadā iekšējie ĀTI veidoja tikai 0,7 % no ES27 IKP, kas ir krass samazinājums salīdzinājumā ar 3,6 % 2018. gadā⁵.

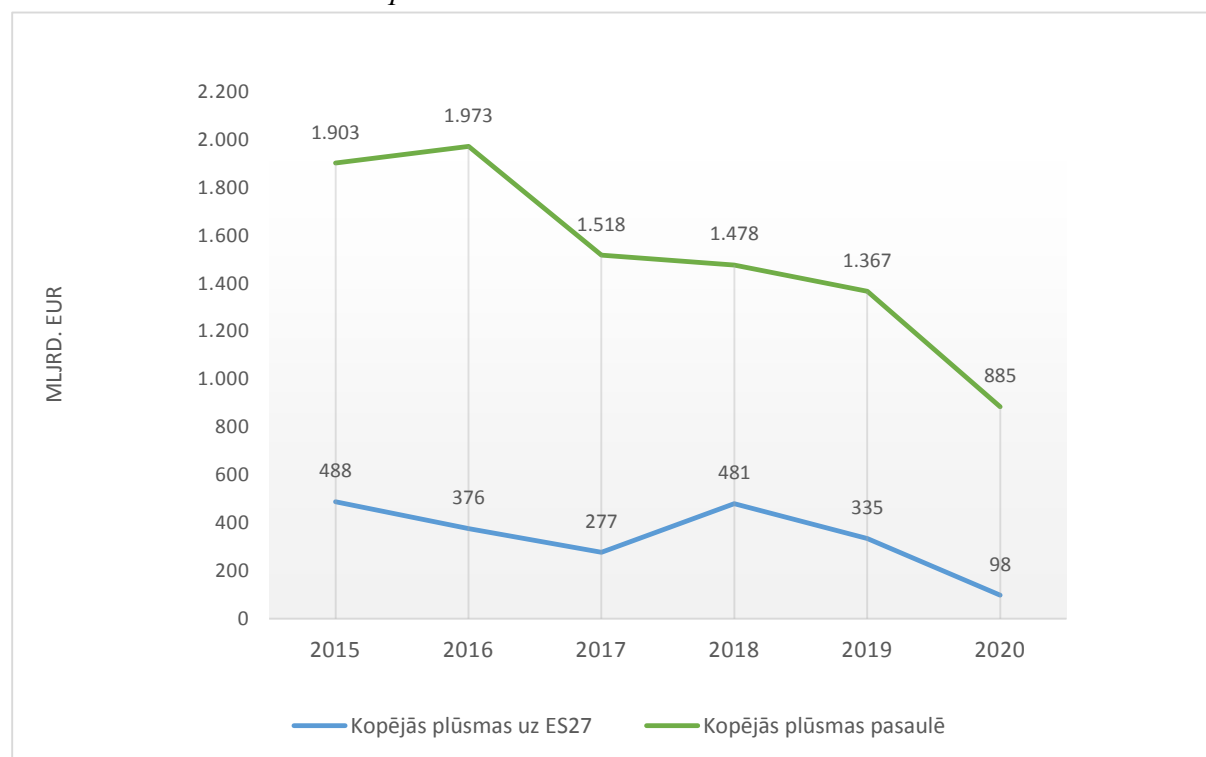
² Šī nodaļa attiecas uz laikposmu no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 31. martam.

³ Nacionālo kontu skaitliskie rādītāji (*1. attēls*) attiecībā uz ĀTI plūsmām laikposmā no 2015. līdz 2020. gadam ļauj saskatīt Covid-19 ietekmi situācijā, kad plūsmām jau bija tendence samazināties. Tālāk šajā nodaļā skatīts laikposms no 2019. gada janvāra līdz 2021. gada pirmajam ceturksnim un par pamatu ņemti dati par darījumu skaitu.

⁴ Globālās ĀTI plūsmas atbilst ienākošo ĀTI vērtībai, kuru paziņojusi [ESAO](#).

⁵ Avots: [ESAO](#), dati izgūti 2021. gada maijā.

1. attēls. Pasaules un ES ĀTI plūsmas

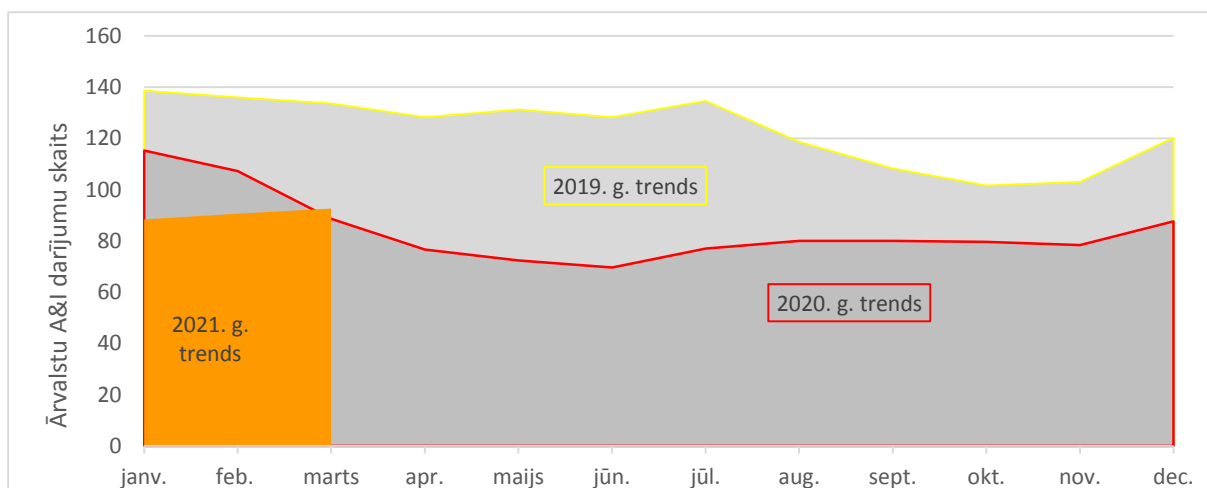
Avots: ESAO dati, izgūti 2021. gada 20. maijā.

Dinamiku labi raksturo vārds “nevienmērīga”. Negatīvā ietekme uz aktivitāti, kas saistīta ar ĀTI, ir bijusi nevienmērīga atkarībā no ārvalstu ieguldītāja izcelsmes, ieguldījumu galamērķa ES dalībvalsts un konkrētajām nozarēm (sk. 2. un 3. attēlu un tālāk 1. tabulu, kur sniegts ieskats apvienošanās un iegādes darījumos Eiropas Savienībā⁶). Tiek ziņots, ka 2020. gadā salīdzinājumā ar 2019. gadu ir bijis par 34 % mazāk⁷ ārvalstu apvienošanās un iegādes darījumu. 2020. gada beigās un 2021. gada pirmajā ceturksnī darījumu slēgšana lēnām atguvās (+4,5 % salīdzinājumā ar 2020. gada pirmo ceturksni), bet palika par 30 % zemākā līmenī nekā 2019. gadā (2. attēls).

2. attēls. Ārvalstu A&I darījumu vispārējie trendi Eiropas Savienībā no 2019. gada janvāra līdz 2021. gada martam

⁶ Gan termins *darījumi*, gan termins *komercdarījumi* apzīmē apvienošanās un iegādes (tālāk “A&I”) darījumus.

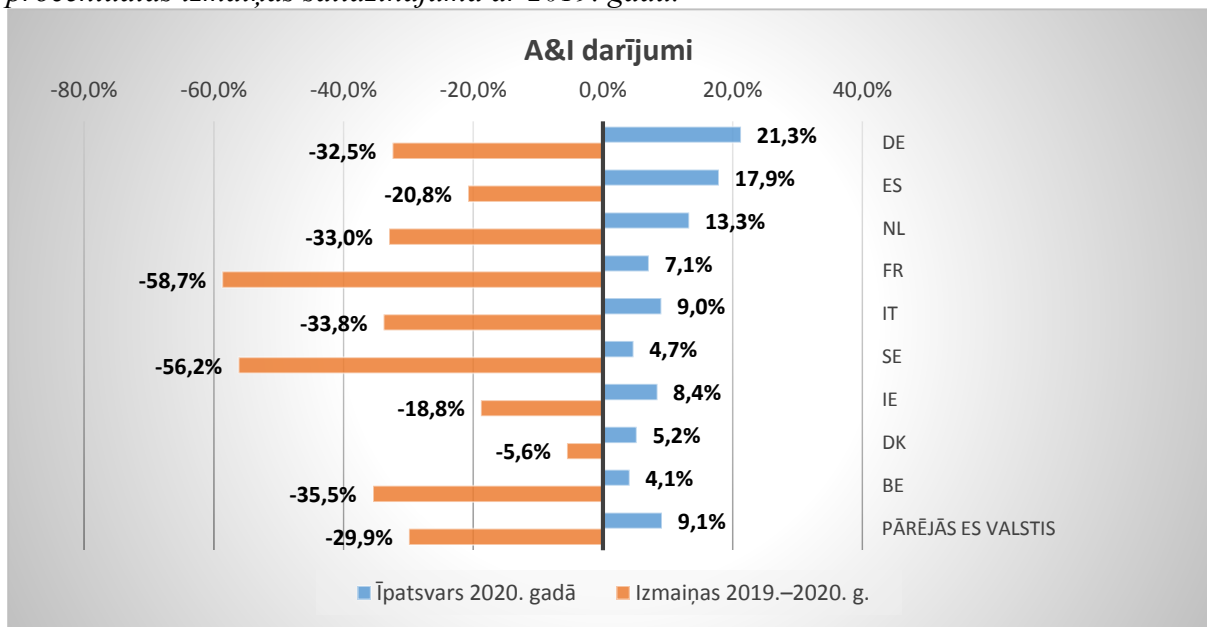
⁷ Saistībā ar A&I darījumiem vai pilnīgi jauniem (*greenfield*) projektiem termins *ārvalstu* attiecas uz komercdarījumiem, ko Eiropā veikuši ārpussavienības ieguldītāji. Par ārpussavienības ieguldītāju tiek atzīts ieguldītājs, kura kapitāla daļu vairākums pieder ārpussavienības (ārpus ES) subjektam (personai vai uzņēmumam). Ja nevienam subjektam nepieder kapitāla daļu vairākums, tad ieguldītāja valstspiederību nosaka pēc tā galvenās mītnes atrašanās vietas.

Avots: JRC aprēķini, kas veikti, izmantojot *Bureau van Dijk* datus, kuri izgūti 2021. gada 6. maijā. Trenda pamatā ir 3 mēnešu slīdošais vidējais rādītājs. Ar ārvalstu A&I darījumiem saprot darījumus, kuros ieguldītājs faktiski pieder ārpussavienības subjektam.

Visās ES dalībvalstīs A&I komercdarījumu skaits samazinājās (3. attēls), un sevišķi tas skāra Franciju un Zviedriju. 2020. gadā salīdzinājumā ar 2019. gadu Vācijā, kur A&I komercdarījumu skaits samazinājās mazākā mērā, saruka ieguldījumi no Ķīnas un ASV, savukārt Spānijā un Nīderlandē — darījumi no EBTA valstīm un Korejas un Japānas.

3. attēls. Ārvalstu A&I darījumu skaits pēc mērķa ES valstīm: 2020. gada īpatsvars un procentuālās izmaiņas salīdzinājumā ar 2019. gadu.

Avots: JRC aprēķini, kas veikti, izmantojot Bureau van Dijk datus, kuri izgūti 2021. gada 6. maijā.

Liela daļa ārvalstu ieguldījumu Eiropā 2020. gadā nāca no Amerikas Savienotajām Valstīm (ASV) un Kanādas (gandrīz 35 % no A&I komercdarījumiem), tām sekoja Apvienotā Karaliste (AK) ar 30,5 %⁸. Nākamās ir EBTA valstis ar 12,1 % (ar 7,5 % no Šveices). Ķīna ar 2,5 % (sarukums salīdzinājumā ar 4 % 2019. gadā) 2020. gadā bija ceturtais lielākais ārvalstu ieguldītājs ES (1. tabula)⁹.

1. tabula Ārvalstu A&I komercdarījumi 2020. gadā pēc ieguldītāja faktiskā īpašnieka valstspiederības. Procentuālās izmaiņas 2020. gadā salīdzinājumā ar 2019. gadu un 2020. gada īpatsvars.

	Procentuālās izmaiņas 2020. gadā salīdzinājumā ar 2019. gadu	Īpatsvars (%), 2020. g.
ASV un KAN	-35	34,9
AK	-21	30,5
EBTA	-25	12,1
Ārzona	-34	6,9
Āzijas attīstītās valstis	-47	5,6
Ķīna	-63	2,5
Centrālamerika un Dienvidamerika	-37	1,7
Indija	-44	1,4
AUS un JZ	-50	1,2
Līča sadarbības padomes valstis	0	1,2
Turcija un pārējās TA valstis	-50	0,9
Pārējās Āzijas valstis	-73	0,4
Krievijas Federācija	-83	0,1
Pārējās pasaules valstis	-54	0,6

⁸ Skaitliskie rādītāji, kuri attiecas uz ASV un Kanādu, atbilst valstu sagrupējumam, kas izmantots analizē, kura ir pievienota ĀTI izvērtēšanas regulai (sk. SWD(2019) 108 final). 2020. gadā ASV un AK bija lielākās ieguldītājas: katrai 30,5 % no visiem ārpusvalsts ieguldījumiem Eiropas Savienībā (Amerikas Savienotajām Valstīm — sarukums salīdzinājumā ar 31 % 2019. gadā). 2021. gada 1. ceturksnī ASV īpatsvars sasniedza 37,1 %.

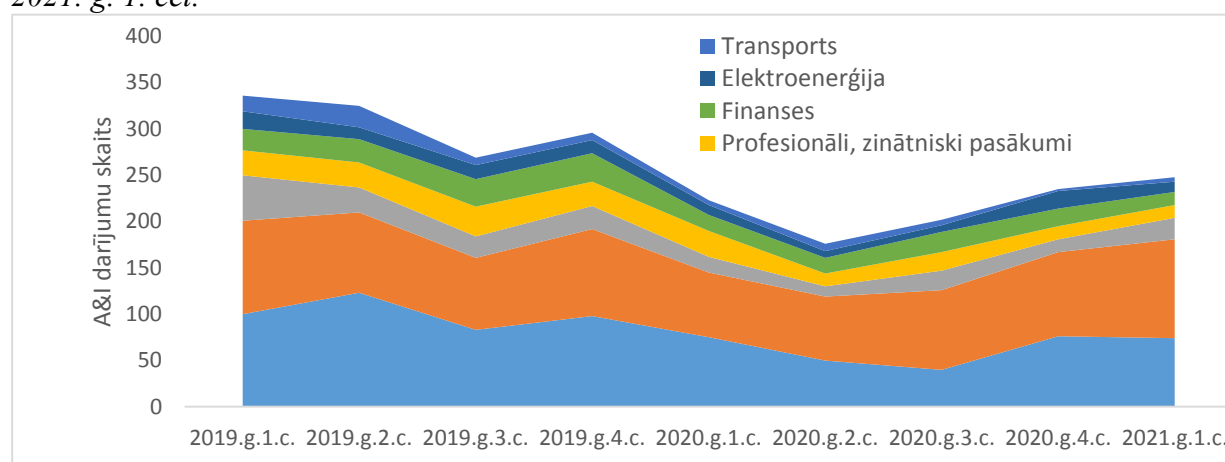
⁹ Skaitliskie rādītāji, kuri attiecas uz Ķīnu, ietver Honkongu un Makao.

Avots: JRC aprēķini, kas veikti, izmantojot Bureau van Dijk datus, kuri izgūti 2021. gada 6. maijā¹⁰.

Ķīnas ārējie ieguldījumi Eiropā, veidodami samērā nelielu darījumu īpatsvaru, sākot no 2019. gada novembra, t. i., divus mēnešus pirms 2020. gada janvāra beigās Uhaņā (Ķīnā) noteiktajiem pārvietošanās ierobežojumiem, ir samazinājušies viskrasāk, un to nav ietekmējis tas, ka Ķīnas ekonomikas atsāka aktīvi darboties jau 2020. gada vidū.

Var pamanīt, ka ekonomikas nozares Eiropā Covid-19 nav ietekmējis vienādi (4. attēls). Dažās nozarēs, piemēram, medicīnas preču piegādē, zāļu ražošanā un e-komercijā, ir noticis līdz šim nepieredzēts darījumu slēgšanas pieaugums, savukārt citas, kā tūrisma, atpūtas, aviācijas un jūras transporta nozare, ir ietekmētas negatīvi. Vissmagāk skartā nozare bija viesmīlības nozare, kurā ārvalstu darījumu skaits samazinājās par vairāk nekā 70 %.

4. attēls. Ārvalstu A&I darījumi pēc mērķnozarēm Eiropas Savienībā no 2019. g. 1. cet. līdz 2021. g. 1. cet.

Avots: JRC aprēķini, kas veikti, izmantojot Bureau van Dijk datus, kuri izgūti 2021. gada 6. maijā.

Ražošana, kur tiek veikta ceturktā daļa no visiem ārvalstu A&I komercdarījumiem, 2020. gadā salīdzinājumā ar 2019. gadu piedzīvoja 40 % kritumu darījumu skaita ziņā, un 2021. gada pirmajā ceturksnī dinamika joprojām bija negatīva: gada griezumā sarukums tajā bija aptuveni 1,3 %.

Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) nozari pandēmija un citas problēmas skārušas vismazāk: salīdzinājumā ar 2019. gadu samazinājums 2020. gadā tajā bija neliels — 12 %. 2020. gadā IKT nozarē kopā tika veikti 35 % no visiem A&I darījumiem Eiropas Savienībā, pirmo reizi tai pārspējot ražošanas nozari. Turklāt IKT 2021. gada pirmajā ceturksnī virza ĀTI atkopšanos, A&I komercdarījumu pieaugumam gada griezumā sasniedzot 53 % un tādējādi darījumu skaitam šajā nozarē atgriežoties tādā līmenī, kāds bija pirms Covid.

¹⁰ Saīsinājumi: KAN (Kanāda), EBTA (Šveice, Norvēģija, Islande, Lihtenšteina), AUS (Austrālija), JZ (Jaunzēlande), TA (Tuvie Austrumi). Nozīmīgākās ārzonas pēc darījumu vai pilnīgi jaunu projektu skaita (alfabētiskā secībā) ir Apvienotās Karalistes Normandijas salas, Bermudu Salas, Britu Virdžīnu Salas, Kaimanu Salas un Maurīcija. Ārzonas finanšu centru sarakstu sk., piemēram, Komisijas dienestu darba dokumentā *Following up on the Commission Communication "Welcoming Foreign Direct Investment while Protecting Essential Interests"*, SWD(2019) 108 final, 2019. gada 13. marts. Āzijas attīstītās valstis ir Japāna, Koreja, Singapūra un Taivāna. Līča sadarbības padomes valstis ir Apvienotie Arābu Emirāti, Katara, Saūda Arābija, Kuveita, Omāna un Bahreina. Pārējās TA valstis ir Izraēla un Libāna.

Sīkāka informācija

Sīkāka informācija par iepriekš minētajiem skaitliskajiem rādītājiem, ietekmi un atkopšanos pa dalībvalstīm un nozarēm, pavisam jauniem ieguldījumiem, Eiropas Savienībā investējošo ārvalstu ieguldītāju izcelsmi un ārvalstu dalību ārvalstu ieguldītāju uzņēmumos ir sniegta pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 2. iedaļā.

2. NODAĻA. LIKUMDOŠANAS PROCESI DALĪBVALSTĪS KOPŠ 2019. GADA¹¹

Līdzšinējais veikums

Ar ES ĀTI izvērtēšanas regulas pieņemšanu 2019. gada 19. martā un tās pilnīgu īstenošanu no 2020. gada 11. oktobra sākās jauns laikmets.

Kad 2017. gadā Eiropas Komisija iesniedza priekšlikumu, 11 dalībvalstīm bija valsts ĀTI izvērtēšanas mehānisms, kura darbības joma aptvēra konkrētu nozari vai bija plašāka¹². 2021. gada 1. jūlijā šādu mehānismu bija 18 (*karti sk. tālāk*). Papildus tam, ka ir pieaudzis to dalībvalstu skaits, kurās ir izvērtēšanas mehānisms, ir arī koriģēta un paplašināta līdzšinējo mehānismu darbības joma un dalībvalstu izvērtēšanas mehānismi arvien vairāk, un dažkārt burtiski, atspoguļo regulas galvenos elementus.¹³ Austrija, Dānija, Francija, Itālija, Latvija, Lietuva, Polija, Portugāle, Somija, Spānija, Vācija; nav ietverta Apvienotā Karaliste.

ES ĀTI izvērtēšanas regula un ES dalībvalstu ĀTI izvērtēšanas mehānismi

Lai gan regulā ar nodomu nav pilnīgi detalizēti noteikts, kādai vajadzētu būt ES dalībvalstu ĀTI izvērtēšanas mehānismu formai un saturam, tajā ir sniegti konkrēti galvenie elementi, kas jāatspoguļo valsts ĀTI izvērtēšanas mehānismā.

Konkrēti, ĀTI izvērtēšanas regulas 3. pantā ir noteikts pienākums visām ES dalībvalstīm, kurās ir ĀTI izvērtēšanas mehānisms, nodrošināt, lai šādiem mehānismiem būtu noteikti termiņi; mehānismi būtu pārredzami un nepieļautu diskrimināciju; tie ļautu ņemt vērā citu dalībvalstu komentārus un Komisijas atzinumus; tie ļautu attiecīgajām personām aizstāvēt savas intereses pret nelabvēlīgiem ĀTI izvērtēšanas iestāžu lēmumiem; tiktu saglabāti pasākumi, kas ir nepieciešami, lai novērstu izvērtēšanas mehānismu un izvērtēšanas lēmumu apiešanu.

Eiropas Komisija ir aicinājusi visas dalībvalstis ieviest valsts izvērtēšanas mehānismu; pēdējo reizi tas tika darīts paziņojumā “Tirdzniecības politikas pārskatīšana — atvērta, ilgtspējīga un pārliecinoša tirdzniecības politika”¹⁴, COM(2021) 66 final, 2021. gada 18. februāris.

“Drošības jomā Komisija saskaņā ar ĀTI izvērtēšanas regulu no jauna pauž aicinājumu visām dalībvalstīm izveidot un īstenot visaptverošu ĀTI izvērtēšanas mehānismu, lai risinātu gadījumus, kuros konkrēta uzņēmuma, infrastruktūras vai tehnoloģijas iegūšana vai

¹¹ Šī nodaļa attiecas uz laikposmu no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 31. jūlijam.

¹²

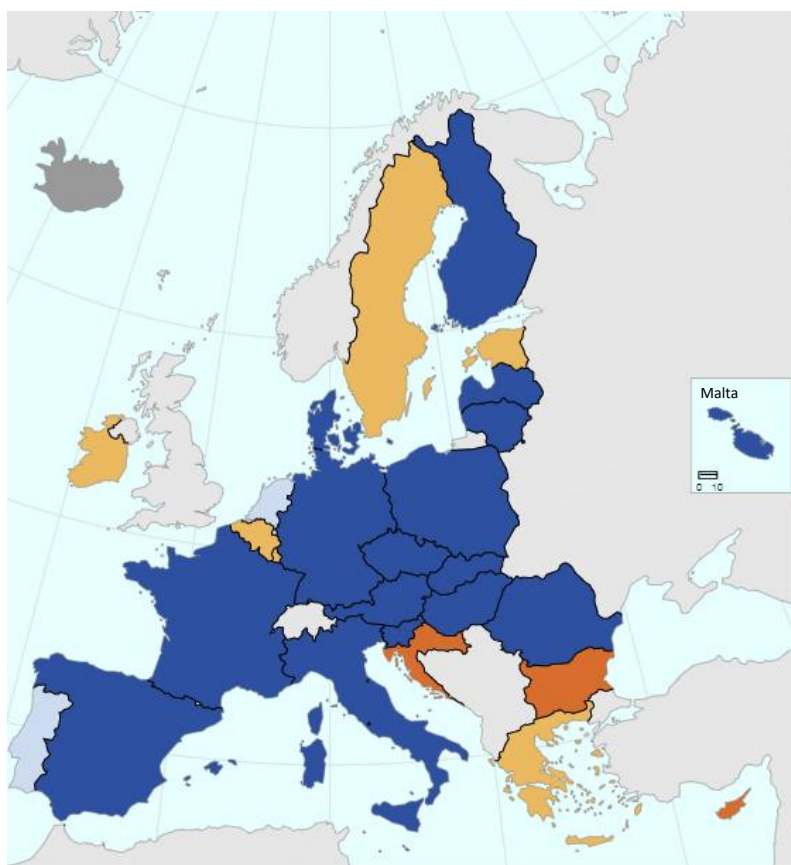
¹³ To ilustrē trīs piemēri: nesen pieņemtais Dānijas izvērtēšanas likums un saistītais konkrētu ārvalstu tiešo ieguldījumu izvērtēšanas mehānisms Dānijā (Ieguldījumu izvērtēšanas likums), Itālijas likums un saistītais mehānisms, piemēram, Itālijas Valdības dekrēti Nr. 179 un Nr. 180, un Lietuvas likums un saistītais mehānisms “Likums par nacionālajai drošībai svarīgu objektu aizsardzību” Nr. IX-1132.

¹⁴

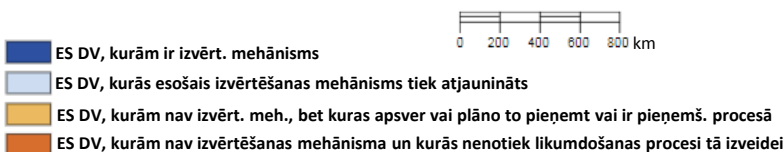
kontrolēšana var radīt risku drošībai vai sabiedriskajai kārtībai ES. Komisija turpinās īstenot sadarbības mehānismu ar dalībvalstu iestādēm, lai aizsargātu drošību un sabiedrisko kārtību no riskantiem ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem, un apsvērs ĀTI izvērtēšanas regulā noteiktā sadarbības mehānisma uzlabošanu.”

DV, kurām ir izvērtēšanas mehānisms / notiek likumdošana

Situācija 2021. gada 1. augustā

Administratīvā robežas: ©EuroGeographics ©UN-FAO ©Turkstat
Karti sastādījis: Eurostat - IMAGE, 09/2021

Dalībvalstu ziņojumi TRADE GD.

Eiropas Komisija joprojām noteikti sagaida, ka visas 27 ES dalībvalstis ievieš valsts ĀTI izvērtēšanas mehānismus. Valsts izvērtēšanas mehānisms visās 27 dalībvalstīs kalpo tam, lai aizsargātu visas atsevišķās dalībvalstis pret potenciāli riskantiem ārvalstu ieguldījumiem no trešām valstīm. Tas arī nodrošinās nepieciešamās saiknes ĀTI izvērtēšanas regulā paredzētajam sadarbības mehānismam, panākot, ka visas 27 dalībvalstis un Komisija izvērtē attiecīgos ĀTI, paturot prātā dalībvalstu un Savienības kolektīvo drošību, kā arī vienotā tirgus drošību un ļoti augsto ekonomiskās integrācijas līmeni, ko tas dara iespējamu.

Papildus saviem attiecīgajiem valsts izvērtēšanas mehānismiem, kas ir vispārīgāki, piecas dalībvalstis, t. i., Francija, Itālija, Polija, Slovēnija un Ungārija, sakarā ar neaizsargātību Covid-19 dēļ un tādēļ, ka tika nospiestas ES aktīvu cenas, attiecībā uz ĀTI noteica arī pagaidu pasākumus¹⁵.

Procesi ES dalībvalstīs: ĀTI izvērtēšanas mehānismi

Pārskata periodā 24 no 27 ES dalībvalstīm:

- vai nu pieņēma jaunu valsts ĀTI izvērtēšanas mehānismu,
- vai grozīja līdzšinējo mehānismu,
- vai arī sāka konsultatīvu vai likumdošanas procesu, kura rezultātā gaidāma jauna mehānisma pieņemšana vai grozījumu pieņemšana līdzšinējā mehānismā.

Dalībvalstis, kas pieņēmušas jaunu valsts ĀTI izvērtēšanas mehānismu	Čehija, Dānija, Malta, Slovākija, Slovēnija.
Dalībvalstis, kas pieņēmušas grozījumus līdzšinējā mehānismā	Austrija, Francija, Itālija, Latvija, Lietuva, Polija, Rumānija, Somija, Spānija, Vācija, Ungārija
Dalībvalstis, kas sākušas konsultatīvu vai likumdošanas procesu, kura rezultātā gaidāmi grozījumi līdzšinējā mehānismā	Nīderlande, Portugāle
Dalībvalstis, kas sākušas konsultatīvu vai likumdošanas procesu, kura rezultātā gaidāma jauna mehānisma pieņemšana	Beļģija, Grieķija, Igaunija, Īrija, Luksemburga, Zviedrija
Dalībvalstis, kuras nav publiski paziņojušas, ka nākušas klajā ar kādu iniciatīvu	Bulgārija, Horvātija, Kipra

ĀTI izvērtēšanas regulas 3. panta 7. punktā ir noteikts dalībvalstu pienākums paziņot Eiropas Komisijai par saviem izvērtēšanas mehānismiem un par visiem grozījumiem tajos. Regulas 3. panta 8. punktā Eiropas Komisijai ir noteikts pienākums darīt publiski pieejamu sarakstu ar dalībvalstu izvērtēšanas mehānismiem un pēc vajadzības to atjaunināt¹⁶. Lai gan starp valstu izvērtēšanas mehānismiem pastāv vairākas būtiskas līdzības, ir redzams, ka starp tiem pastāv arī ievērojamas atšķirības attiecībā uz to, kas ir ieguldījumu oficiāla izvērtēšana un kādi ir piemērojamie termiņi, aptvere, paziņošanas prasības un citi elementi. Kā sīkāk skaidrots tālāk (4. nodaļas 3. punktā), Komisija sāk pētījumu, lai izpētītu šīs atšķirības starp attiecīgo dalībvalstu tiesību aktiem un to politikas ietekmi uz ES sadarbības mehānisma lietderību un efektivitāti. Šim

¹⁵ 2020. gada 25. martā saistībā ar Covid-19 ārkārtas situāciju veikto pasākumu ietvaros Eiropas Komisija sniedza norādījumus dalībvalstīm par to, kā izmantot ĀTI izvērtēšanu sabiedrības veselības krīzes un ekonomiskās neaizsargātības laikā Eiropas Savienībā. Komisijas paziņojums ir pieejams šeit: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/march/tradoc_158676.pdf.

¹⁶ Atjauninātais dalībvalstu izvērtēšanas mehānismu saraksts ir pieejams Komisijas tīmekļa vietnē: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/june/tradoc_157946.pdf.

ziņojumam pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā ir sniegts īss apraksts par visiem likumdošanas procesiem dalībvalstīs saistībā ar piemērojamiem valstu tiesību aktiem.

3. NODAĻA. DALĪBVALSTU VEIKTĀS IZVĒRTĒŠANAS DARBĪBAS 2020. GADĀ¹⁷

Lai gan ĀTI izvērtēšanas regula izveido mehānismu sadarbībai starp Komisiju un ES dalībvalstīm ĀTI izvērtēšanai, lēmumu par to, kurus ieguldījumus izvērtēt, apstiprināt, kuriem izvirzīt nosacījumus vai kurus bloķēt, pieņem izvērtētājas dalībvalstis saskaņā ar saviem attiecīgajiem noteikumiem un izvērtēšanas mehānismu. Tādējādi šajā nodaļā ir izmantoti un apkopoti dalībvalstu sniegtie dati par lietām, kas visā 2020. gada gaitā izvērtētas saskaņā ar to tiesību aktiem un izvērtēšanas mehānismiem¹⁸. Attiecībā uz 2020. gadu, saskaņā ar regulas 5. pantu sniedzot ziņojumus Komisijai, dalībvalstis ir ziņojušas, ka, saņemušas apstiprinājuma pieprasījumu, ir izskatījušas 1793 ieguldījumu dosjē. Šie dosjē attiecas uz ĀTI septiņās no ziņotājām dalībvalstīm.

5. attēls

Aptuveni 80 % no šiem ieguldījumu dosjē netika oficiāli izvērtēti vai nu tāpēc, ka tiem acīmredzami nebija ietekmes uz drošību vai sabiedrisko kārtību, vai tāpēc, ka tie neietilpa valsts izvērtēšanas mehānisma darbības jomā (t. i., neatbilda prasībām) (sk. 5. attēlu).

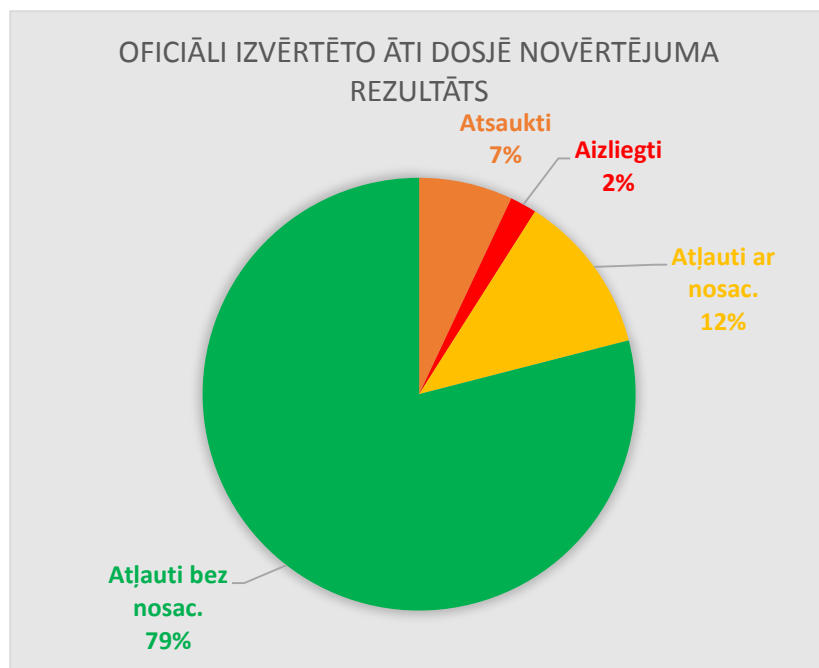
Pārējās lietas (20 %) ziņotājās dalībvalstīs tika oficiāli izvērtētas. 6. attēlā ir parādīts oficiāli izvērtēto lietu novērtējuma rezultātu sadalījums¹⁹.

¹⁷ Šī nodaļa attiecas uz laikposmu no 2020. gada 1. janvāra līdz 31. decembrim.

¹⁸ Četras dalībvalstis nav paziņojušas par nevienu lietu, kas būtu izskatīta saskaņā ar to tiesību aktiem par izvērtēšanu, un viena dalībvalsts ir paziņojusi tikai oficiāli izvērtēto lietu kopskaitu, bet valsts juridisko ierobežojumu dēļ nav sniegusi datus sadalījuma veidā.

¹⁹ Piezīme: lai iegūtu 6. attēlā norādītos datus, no kopējā paziņotā oficiāli izvērtēto lietu skaita (362 = 20 % no 1793) tika atskaitītas vairākas lietas. Par šīm (atskaitītajām) lietām ir ziņojusi viena dalībvalsts, kas valsts juridisko ierobežojumu dēļ nav norādījusi, kāds bija šo lietu rezultāts.

6. attēls

6. attēlā redzams, ka 91 % no oficiāli izvērtētajiem dosjē tika apstiprināts, lielākā daļa tika apstiprināta bez nosacījumiem (79 %) un daži — ar nosacījumiem (12 %). Ļoti neliela daļa (2 %) tika aizliegta, un 7 procentus attiecīgās personas atsauca nezināmu iemeslu dēļ, tāpēc valsts iestādēm lēmums nebija jāpieņem.

Kopumā šie skaitliskie rādītāji skaidri ilustrē to, ka 2020. gadā:

Avots: dalībvalstu ziņojumi.

- dalībvalstis piemēroja savus attiecīgos ĀTI izvērtēšanas tiesību aktus, kuru uzdevums ir pārvaldīt potenciālos riskus drošībai un sabiedriskajai kārtībai;
- ļoti liels dosjē īpatsvars tika apstiprināts ātri (80 %);
- arī no atlikušajiem 20 % lietu, kas tika oficiāli izvērtētas, ļoti liela daļa lietu tika apstiprinātas bez nosacījumiem (79 %) un neliela (12 %) tika apstiprinātas ar nosacījumiem;
- no oficiāli izvērtētajām lietām aizliegumi bija drīzāk izņēmums (2 %);
- dalībvalstis, kas izvērtē ārvalstu ieguldījumus, un Eiropas Savienība kopumā joprojām ir ļoti atvērtas ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem, iejaucoties tikai ļoti mazā daļā lietu, lai pievērstos darījumiem, kuri varētu ietekmēt drošību vai sabiedrisko kārtību.

4. NODAĻA. ES SADARBĪBA ĀTI IZVĒRTĒŠANAS JOMĀ²⁰

1. Paziņošana un citas darbības, kas veiktas saskaņā ar ĀTI izvērtēšanas regulu

No 2020. gada 11. oktobra līdz 2021. gada 30. jūnijam 11 dalībvalstis saskaņā ar ĀTI izvērtēšanas regulas 6. pantu iesniedza pavisam 265 paziņojumus. Par vairāk nekā 90 % no šīm lietām paziņoja piecas dalībvalstis, proti, Austrija, Francija, Itālija, Spānija un Vācija. Kā izriet

²⁰ Šī nodaļa attiecas uz laikposmu no 2020. gada 11. oktobra līdz 2021. gada 30. jūnijam.

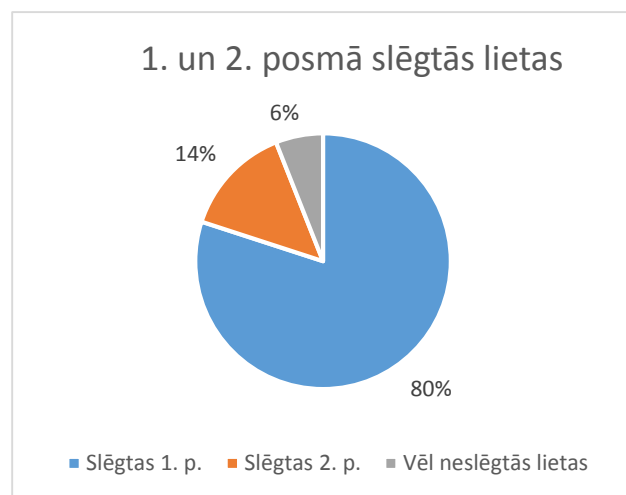
no tālāk sniegtās informācijas, paziņotie komercdarījumi ievērojami atšķiras ieguldījumu mērķobjekta, faktiskā ieguldītāja izcelsmes un komercdarījuma vērtības ziņā.

Regulā paredzēts, ka ĀTI komercdarījumu novērtējumu veic divos iespējamajos posmos. 1. posmā tiek novērtēti visi paziņotie komercdarījumi, un 2. posmā tiek izvērtēts tikai neliels komercdarījumu skaits²¹. 2. posms ietver to lietu detalizētāku novērtējumu, kuras varētu ietekmēt drošību vai sabiedrisko kārtību vairākās dalībvalstīs vai radīt riskus Savienības interešu projektiem vai programmām.

Trīs nozares ar vislielāko komercdarījumu skaitu bija ražošana, IKT un vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība²².

Komercdarījumu vērtība lielākoties bija 10–100 milj. EUR, komercdarījumiem IKT nozarē sasniedzot visaugstāko darījuma vērtību, bet komercdarījumiem “Citi pakalpojumi” — viszemāko vērtības diapazonu²³.

Paziņoto komercdarījumu vērtības diapazons ir plašs: zemākā norādītā darījuma vērtība ir 1200 EUR un augstākā — aptuveni 34 miljardi EUR.

Avots: dalībvalstu paziņojumi.

7. attēls

No 265 paziņotajām lietām 80 % (212) Komisija slēdza 1. posmā, bet atlikušos 14 % lietu (36) — 2. posmā, kad no paziņotās dalībvalsts tika pieprasīta papildu informācija. Pārskata perioda beigu datumā 6 % lietu vēl nebija slēgtas²⁴.

Papildu informācija, ko pieprasīja Komisija, sākot 2. posmu, ievērojami atšķiras atkarībā no konkrētā komercdarījuma un paziņojumu pamatojošās informācijas detalizācijas un kvalitātes²⁵.

Pieprasītā informācija parasti aptver vienu vai vairākus šādus tematus: dati par mērķuzņēmuma produktiem un/vai pakalpojumiem; attiecīgo produktu iespējamā klasifikācija pie divējāda

²¹ Pārskatu un skaidrojumu par abiem posmiem un piemērojamajiem termiņiem skatīt pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 1. iedaļā.

²² Atbilst attiecīgi NACE C, J un G iedaļai.

²³ Vērtība (ja pieejama) attiecas uz mērķuzņēmumu, kas var būt lielāka mērķuzņēmuma meitasuzņēmums Eiropas Savienībā.

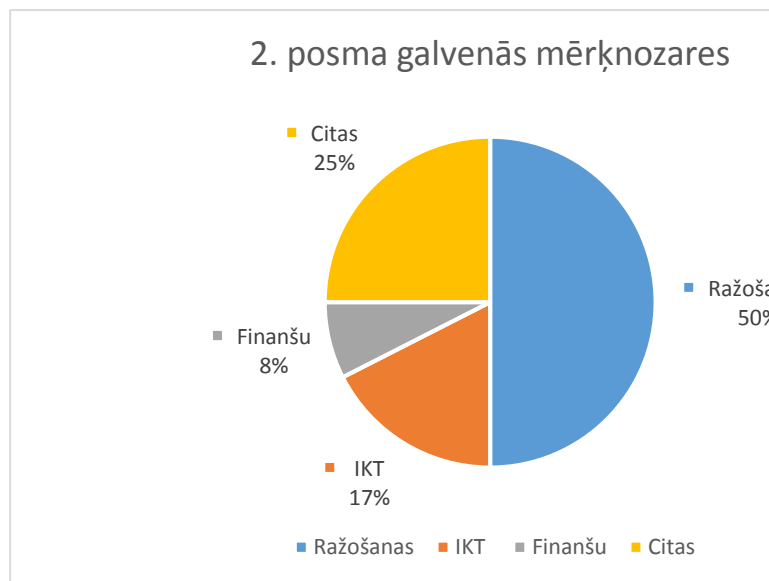
²⁴ 2021. gada 1. jūlijā no 265 paziņotajām lietām 17 lietas vēl nebija slēgtas.

²⁵ Paziņojuma veidlapa, kuru izmanto informācijas pieprasīšanai no ieguldītāja regulas 6. pantā paredzētā paziņojuma sniegšanai, un atjauninātais bieži uzdotu jautājumu dokuments palīdz nodrošināt zināmu vienveidību un informācijas minimumu par ieguldītāju un ieguldījumu mērķobjektu paziņojumos, ko sniedz saskaņā ar Regulu. Abi dokumenti ir pieejami tīmekļa vietnē <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2006>.

lietojuma precēm; klienti, konkurenti un tirgus daļa; mērķuzņēmuma II portfelis un pētniecības un izstrādes darbības; ieguldītājam raksturīgās papildu īpatnības. Šī informācija tiek pieprasīta, lai labāk novērtētu mērķuzņēmuma kritiski svarīgo nozīmi vai iespējamās draudus, ko rada ieguldītājs.

Galvenās nozares, ko skāra 2. posma lietas, bija ražošana, IKT un finanšu pakalpojumi. Ražošana un IKT no visām 2. posma lietām veidoja 67 %.

8. attēls. 2. posma galvenās mērķnozares

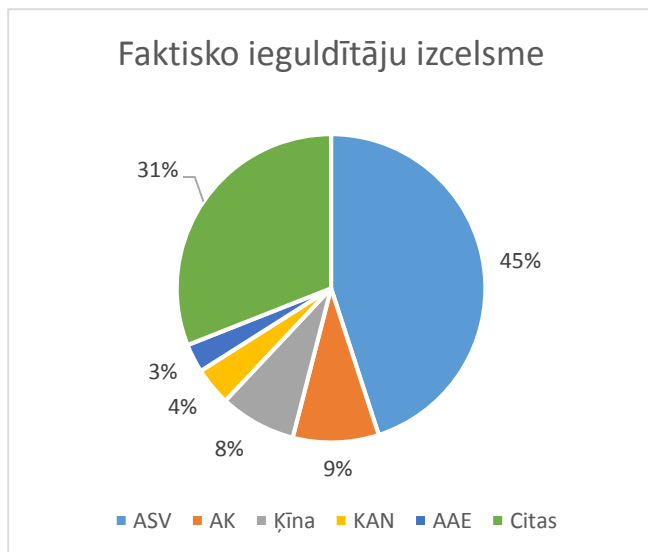

Avots: dalībvalstu paziņojumi.

Par 36 no 2. posma lietām ziņojušas sešas dalībvalstis. Visās 2. posma lietās vidējais ilgums no dienas, kad Komisija izlēma izmantot tiesības sniegt atzinumu, līdz dienai, kad no paziņotājas dalībvalsts tā saņēma pieprasīto papildu informāciju, ir bijis 31 kalendārā diena, un tas svārstās no 2 līdz 101 kalendārajai dienai.

Attiecībā uz faktiskā ieguldītāja izcelsmi 265 paziņotajās lietās piecas galvenās izcelsmes valstis bija ASV, Apvienotā Karaliste, Ķīna, Kanāda un Apvienotie Arābu Emirāti.

9. attēls

Avots: dalībvalstu paziņojumi.

tikai tad, ja to prasījuši lietas apstākļi, konkrētāk, ieguldītāja riska profils un ieguldījumu mērķobjekta kritiski svarīgā nozīme. Ja ir ieteikti ietekmes mazināšanas pasākumi, tie ir samērīgi un specifiski identificētajiem riskiem un kritiski svarīgajai nozīmei.

Komisijas atzinumi var ietvert arī attiecīgās informācijas apmaiņu ar izvērtētāju dalībvalsti, un tajos var ierosināt arī iespējamus ietekmes mazināšanas pasākumus, lai pārvaldītu konstatētos riskus.

Galu galā par izvērtējamo komercdarījumu lēmumu pieņems izvērtētāja dalībvalsts, tostarp ņemot vērā iespējamo Komisijas atzinumu.

Iepriekš norādītie dati ļauj izdarīt vairākus provizorisks secinājumus.

Pirmkārt un galvenokārt, sadarbības mehānisms darbojas labi: dalībvalstis iesniedz paziņojumus saskaņā ar regulu. Lielākā daļa lietu (80 %) no 265, par kurām bija saņemti paziņojumi, tika slēgtas 1. posmā, t. i., ļoti ātri, un tikai 14 % lietu tika skatītas 2. posmā, un par daudz mazāku skaitu lietu tika sniegts Komisijas atzinums.

Otrkārt, lai gan lielākā daļa lietu tiek novērtētas 1. posmā paredzēto 15 kalendāro dienu laikā, to lietu izskatīšanas ilgums, kuras nonāk 2. posmā, ievērojami atšķiras, ņemot vērā laiku, kas dalībvalstīm vajadzīgs, lai sniegtu atbildes uz Komisijas pieprasījumu sniegt papildu informāciju, un bieži vien tas ir atkarīgs no ieguldītāja, kas sniedz pieprasīto informāciju.

Treškārt, galvenās attiecīgās nozares (ražošana, IKT, vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība) un faktiskā ieguldītāja izcelsme (ASV, AK, Ķīna, Kanāda un Apvienotie Arābu Emirāti) lietās,

No 265 paziņotajām lietām 29 % bija vairāku jurisdikciju ĀTI komercdarījumi, jo tie aptvēra vairākas dalībvalstis²⁶. Galvenās nozares, uz kurām attiecās šādi paziņojumi, bija ražošana, IKT un vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība.

Papildus 265 lietām, par kurām paziņots saskaņā ar regulas 6. pantu, Komisija ir izmantojusi arī regulas 7. pantu.

Atzinumi, ko Komisija sniedz saskaņā ar regulas 6., 7. vai 8. pantu, paliek konfidenciāli saskaņā ar regulas 10. pantu.

Atzinumi ir sniegti par mazāk nekā 3 % no visam paziņotajām lietām, un tie ir sniegti

A

²⁶ “Vairāku jurisdikciju ĀTI komercdarījumi” šajā kontekstā ir ĀTI komercdarījumi, kuros ieguldījumu mērķobjekts ir uzņēmumu grupa, kas darbojas vairākās dalībvalstīs (un, iespējams, arī trešās valstīs) vai nu ar meitasuzņēmumiem vairākās dalībvalstīs, vai ar mērķuzņēmumu, kas piegādā preces vai sniedz pakalpojumus vairākās dalībvalstīs. Atkarībā no apstākļiem, kā arī attiecīgo dalībvalstu izvērtēšanas mehānisma īpatnībām par šādiem darījumiem paziņo vairākas dalībvalstis, tomēr tikai retos gadījumos koordinētā un sinhronizētā veidā.

par kurām paziņots saskaņā ar regulu, lielā mērā atspoguļo konstatējumus, kuri attiecībā uz galvenajām nozarēm un faktiskā ieguldītāja izcelsmi izdarīti 1. nodaļā un pievienotā dienestu darba dokumenta 2. iedaļā.

Ceturtkārt, ievērojamā skaitā lietu, par kurām paziņojušas dalībvalstis, bija konstatējams viens vai vairāki regulas 4. pantā uzskaitītie vērā ņemamie faktori, kas citu starpā ietver kritisko infrastruktūru, kritiskas tehnoloģijas un divējāda lietojuma preces, piekļuvi sensitīvai informācijai, kā arī iespējamu ārvalstu ieguldītāja atrašanos valsts īpašumā, kontrolē vai ietekmē. Paziņotās lietas ietvēra arī ar veselību saistītus ieguldījumus, t. i., ieguldījumus nozarē, kas prasa rūpīgu izvērtēšanu, ņemot vērā pašreizējo pandēmiju.

2. ES dalībvalstu apsvērumi par ĀTI izvērtēšanas regulas vērtību un darbību

Attiecībā uz šo pirmo gada ziņojumu dalībvalstis tika aicinātas izteikt viedokli par trim tematiem: a) ĀTI izvērtēšanas regulas un sadarbības mehānisma pievienotā vērtība, b) jebkādas nozīmīgas procedūras problēmas, kas radušās, un c) iespējamie veidi, kā risināt šīs problēmas. Tālāk citētas vairākas dalībvalstis — dažām no tām ir valsts izvērtēšanas mehānisms un dažām nav.

ĀTI izvērtēšanas regulas un sadarbības mehānisma vērtība

Visas dalībvalstis vienprātīgi norādījušas, ka regula un sadarbības mehānismu ir ļoti vērtīgs rīks, ar kuru gūt visaptverošu pārskatu par Eiropas Savienībā veiktajiem ĀTI, tostarp par konkrētiem ieguldījumu mērķobjektiem un ieguldītāju profiliem.

“Sadarbības mehānisms ir ļoti noderīgs instruments, jo liek dalībvalstīm (DV) pašām apsvērt ieguldījumu operāciju ietekmi uz citām dalībvalstīm, tādējādi palielinās informētība par to, kā ĀTI darbības, kas notiek pie pašiem, ietekmē citas dalībvalstis. Mūsuprāt, pievienoto vērtību tāpēc nevajadzētu mērīt kvantitatīvi īstermiņā, bet gan kvalitatīvi ilgtermiņā, izmantojot labāk pārdomātu un sagatavotu politiku un lēmumu pieņemšanu.”

Konkrētāk, vairākas dalībvalstis par pozitīvu regulas iezīmi ir atzinušas iespēju uzdot jautājumus un izteikt komentārus izvērtētājai dalībvalstij. Vairākas dalībvalstis ir arī uzsvērušas ieguvumus, ko sniedz oficiālā un neoficiālā sadarbība, tostarp saskaņā ar regulu izveidotajā ekspertu grupā, ko veido attiecīgo dalībvalstu un Komisijas ierēdņi un kas ļauj dalībvalstīm apmainīties ar viedokļiem un paraugpraksi.

Kā norādījušas vairākas dalībvalstis, regula un sadarbības mehānisms sniedz vērtīgu mācīšanās pieredzi, tostarp attiecībā uz pieejām un rīkiem, ko citas dalībvalstis izmanto īpaši kritiski svarīgās nozarēs. Ar šādu pieredzi ir saskārušās vairākas dalībvalstis, un tai ir bijusi liela nozīme, kad šīs dalībvalstis izstrādājušas vai atjauninājušas savus izvērtēšanas tiesību aktus, tostarp attiecībā uz to tvērumu nozaru ziņā.

“[...] starptautiskajiem uzņēmumiem augot un izvēršot darbību, ĀTI izvērtēšanas mehānismi kļūst arvien atkarīgāki no paziņojumiem, ko sniedz citas valstis, kurās ir līdzīgs regulējums. Koordinācijas mehānisms ir kļuvis par efektīvu procedūru, kas izmantojama, lai reaģētu uz bažām par ĀTI un šajā sakarā sniegtu atzinumus.”

Viena dalībvalsts ir uzsvērusi, ka paziņojumi, kas tiek sniegti saskaņā ar ĀTI izvērtēšanas regulu, var ļaut uzzināt par komercdarījumiem, par kuriem, iespējams, nav paziņots konkrēta valsts

mehānisma ietvaros, bet par kuriem pēc būtības būtu vajadzējis paziņot, vai par tādiem komercdarījumiem, kas var pamudināt uz izvērtēšanas iestādes *ex officio* rīcību. Cita dalībvalsts ir norādījusi, ka informācijas apmaiņa ļauj dalībvalstīm agrīni atklāt potenciālos riskus, kas var būt saistīti ar ĀTI komercdarījumu, savukārt vēl cita dalībvalsts ir minējusi, ka attiecībā uz lielākiem vai plašākiem komercdarījumiem, kuri ietekmē vairākas dalībvalstis, sadarbības mehānisms ir “atbalstījis galīgo lēmumu pieņemšanas procesu un uzlabojis kopīgu un koordinētu reakciju”.

“Informācija par ĀTI, kas tiek izvērtēti citās dalībvalstīs, ir ievērojami palīdzējusi veidot mūsu pašu analītiskās spējas un padziļinājusi un paplašinājusi mūsu situācijas apzināšanos ļoti noderīgā starptautiskajā kontekstā.”

“Sadarbības mehānisms veicina diskusijas un viedokļu apmaiņu starp dalībvalstīm par ĀTI izvērtēšanas horizontālajiem jautājumiem, piemēram, par pusvadītājiem”.

Nozīmīgas procedūras problēmas, ar kurām nācies saskarties

Viena vispārīgāka problēma, ko minējušas vairākas dalībvalstis, ir tas, kā atjaunotā uzmanības pievēršana ĀTI izvērtēšanai ietekmē darbinieku skaitu. Vairākas dalībvalstis norādījušas uz resursu ierobežotību, jo īpaši mazākās dalībvalstīs un izvērtēšanas iestādēs, ņemot vērā arī sarežģītos vairāku jurisdikciju komercdarījumus, par kuriem paziņots saskaņā ar ĀTI izvērtēšanas regulu, kā arī regulā noteiktos ļoti īsos termiņus. Citas dalībvalstis vērsušas uzmanību uz šķietamo nekonsekvenci attiecībā uz to, kas tiek paziņots saskaņā ar ĀTI izvērtēšanas regulu, un norādīja, ka tiek ziņots par pārāk daudziem ĀTI komercdarījumiem, kuri ietver arī tādus ĀTI komercdarījumus, kas citām ES dalībvalstīm nav būtiski vai tās neietekmē, un rezultātā tiek lieki noslogoti resursi.

“Lai sadarbības mehānisma ietvaros ierobežotu tādu paziņojumu skaitu, kuriem nav pārrobežu ietekmes, varētu būt lietderīgi apspriest tādu vienotu kritēriju kopumu, kuru izpildes rezultātā tiktu pieņemts lēmums neziņot par konkrēto ĀTI izvērtēšanas lietu. Tas ne tikai samazinātu kopējo paziņojumu skaitu, bet arī atbrīvotu papildu resursus, lai koncentrētos uz kritiski svarīgiem ĀTI.”

Vēl viens problēma, ko minējušas vairākas dalībvalstis, ir termiņi. Vairākas dalībvalstis ir norādījušas, ka ĀTI izvērtēšanas regulā noteiktie termiņi ir pārāk īsi, tostarp tam, lai pienācīgi novērtētu sarežģītus ĀTI komercdarījumus un uzdotu jautājumus vai izteiktu komentārus. Viena dalībvalsts ir minējusi, ka dalībvalstu pašu mehānismos un ĀTI izvērtēšanas regulā noteiktie atšķirīgie termiņi rada papildu sarežģījumus.

Lai gan dalībvalstu iespēja sniegt komentārus tiek uztverta pozitīvi, dažas dalībvalstis ir norādījušas, ka tās ir tikušas vienkārši informētas par to, ka ir sniegti komentāri, bet nav sniegta informācija par komentāru saturu, un ka paziņotājai dalībvalstij, kas saņem komentārus, nav pienākuma skaidrot, kā saņemtie komentāri ir ņemti vērā to galīgajā lēmumā.

Viena dalībvalsts ir norādījusi, ka daži papildu informācijas pieprasījumi ir “pārmērīgi apgrūtinājoši” un ka dalībvalstīm un Eiropas Komisijai būtu jāatceras, ka šādiem pieprasījumiem

vajadzētu būt pienācīgi pamatotiem, ierobežotiem un samērīgiem ar pieprasījuma mērķi un nevajadzētu būt pārmērīgi apgrūtināšiem dalībvalstij, no kuras informācija tiek pieprasīta.

Iespējamie veidi, kā risināt nozīmīgās procedūras problēmas

Attiecībā uz ierosinājumiem, kā risināt nozīmīgās procedūras problēmas, ar kurām nācies saskarties saistībā ar darbinieku skaitu / cilvēkresursiem, ierosinājumi ietvēra diskusiju un iespējamās vadlīnijas par to, kas ir jāpaziņo saskaņā ar ĀTI izvērtēšanas regulu, lai koncentrētos uz svarīgo un izvairītos no sistēmas “pārslogošanas”. Viens konkrētāks ieteikums ir prakse ar kādām pazīšanas zīmēm vārst citu dalībvalstu uzmanību uz nozīmīgākajiem ĀTI komercdarījumiem, par kuriem paziņots. Tika ierosināti arī precizējumi par Eiropas Komisijas sagatavotajiem laika grafikiem un mēneša statistikas pārskatiem, aptverot arī komentārus, ko dalībvalstis sniedz saskaņā ar regulu.

“Pastāv risks, ka prasība paziņot Komisijai un pārējām dalībvalstīm par visiem ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem, kas tiek oficiāli izvērtēti, var vājināt sadarbības mehānismu un ietekmēt tā efektivitāti” (..) “ierosināt, ka Komisija sāk diskusiju starp dalībvalstīm par iespējam izstrādāt vadlīnijas, par kurām lietām tiek paziņots, un vai dalībvalstis var nepaziņot par dažām lietām, piemēram, ja šīm lietām acīmredzami nav pārrobežu ietekmes”.

Viena dalībvalsts ierosināja sniegt papildu skaidrojumus vai precizējumus par dažiem galvenajiem ĀTI izvērtēšanas regulas aspektiem, t. i., noteicošo paziņošanas datumu, ārvalstu ieguldītāja un ārvalstu tiešo ieguldījumu definīciju un atzinumu vai komentāru tvērumu. Tā pati dalībvalsts mudināja Eiropas Komisiju aplūkot “plašāku ainu” (t. i., komercdarījuma ietekmi uz Eiropu) neatkarīgi no apstiprinātas vairāku dalībvalstu ieinteresētības komercdarījumā, kā arī norādīja, ka ĀTI izvērtēšanas regulai būtu lielāka pievienotā vērtība, ja varētu izveidot sinerģiju starp ĀTI izvērtēšanas regulu un citiem attiecīgiem pašreizējiem vai turpmākiem rīkiem.

Visbeidzot, viena dalībvalsts ierosināja sniegt kopīgus paziņojumus, ja par ĀTI komercdarījumu ir iesniegts atļaujas pieteikums vairākās dalībvalstīs.

Eiropas Komisijas reakcija uz dalībvalstu viedokļiem

Eiropas Komisija piekrīt dalībvalstu viedoklim, ka ĀTI izvērtēšanas regula un sadarbības mehānisms ir unikāls rīks ĀTI uzraudzībai un novērtēšanai Eiropas Savienībā attiecībā uz iespējamo risku, ko šādi ĀTI var radīt vairāku dalībvalstu drošībai vai sabiedriskajai kārtībai vai Savienības interešu projektiem vai programmām.

Attiecībā uz dalībvalstu aktualizētajām konkrētajām problēmām un ierosinājumiem Eiropas Komisija norāda tālāk minēto.

- Komisija apzinās resursu ierobežotību un arī pati saskaras ar to. Tā jau ir veikusi vairākus konkrētus pasākumus, lai atvieglotu darbu, tai skaitā ar atbilstošiem elektroniskiem līdzekļiem. Cenšoties panākt kopīgu izpratni par konkrētiem jautājumiem to iespēju robežās, kas pieejamas bez izmaiņām regulā, arī ekspertu grupas diskusijas palīdz risināt problēmas, ko minējušas dalībvalstis, tostarp par komercdarījumu paziņojamību un regulā paredzēto termiņu aprēķināšanu. Komisija jau ir piešķirusi papildu resursus saviem dienestiem ĀTI izvērtēšanas veikšanai, un dalībvalstis tiek noteikti aicinātas rīkoties tāpat. Tas ir vēl jo svarīgāk, jo gaidāms, ka nākamajos mēnešos stāsies spēkā jauni vai grozīti valstu izvērtēšanas mehānismi.

- Attiecībā uz vienošanos par iespējamiem ierobežojumiem vai filtrēšanas kritērijiem, pēc kuriem noteikt, kuri komercdarījumi tiek paziņoti saskaņā ar regulu, komercdarījums, kas vienai dalībvalstij varētu nelikties sensitīvs, citai dalībvalstij varētu likties sensitīvs, tāpat kā dažām dalībvalstīm saskaņā ar to attiecīgajiem valsts tiesību aktiem ir juridisks pienākums paziņot par visiem izvērtētajiem darījumiem. Komisija atgādina, ka regulas 6. panta 1. punktā dalībvalstīm ir noteikts pienākums paziņot “par visiem ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem to teritorijā, kuri tiek pakļauti izvērtēšanai”.
- Attiecībā uz tādu jēdzienu kā “ārvalstu tiešie ieguldījumi” un “ārvalstu ieguldītājs” papildu precizēšanu Komisija ir publicējusi atjauninātu bieži uzdotu jautājumu dokumentu, kurā sniegta sīkāka informācija par regulā lietotajiem jēdzieniem. Komisija ir gatava vajadzības gadījumā atjaunināt minēto dokumentu.
- Attiecībā uz termiņiem, kas atšķiras dalībvalstu tiesību aktu starpā un starp regulu un dalībvalstu tiesību aktiem, Komisija norāda, ka regulā termiņi nav saskaņoti un ka dalībvalstu izvērtēšanas mehānismos ir ievērojamas atšķirības. Sadarbības mehānisms un gan oficiāli, gan neoficiāli kontakti var palīdzēt šo atšķirību netīšo seku mazināšanā, taču, lai pielāgotu regulā noteiktos oficiālos termiņus, kurus varētu uzskatīt par pārlietu īsiem, regulā būtu jāizdara izmaiņas.
- Attiecībā uz dažādu instrumentu mijiedarbības papildu precizēšanu, piemēram, konkrēto mijiedarbību starp regulu un citiem politikas instrumentiem un regulatoriem, kā uzņēmumu apvienošanās kontroli un prudenciālo uzraudzību, piemēram, attiecībā uz finanšu pakalpojumiem, Komisija piekrīt, ka šo jautājumu citu starpā varētu apspriest ekspertu grupā.
- Visbeidzot, attiecībā uz vairāku jurisdikciju ĀTI darījumiem, t. i., ja ieguldījumu mērķuzņēmums darbojas vairākās ES dalībvalstīs (vai nu tāpēc, ka vairākās ES dalībvalstīs ir meitasuzņēmumi, vai tāpēc, ka tas piegādā preces vai sniedz pakalpojumus vairākās dalībvalstīs), šie komercdarījumi var būt par iemeslu tam, ka tiem tiek veiktas vairākas izvērtēšanas dažādās dalībvalstīs un šīs dalībvalstis savstarpēji apmainās ar jautājumiem/komentāriem. Šādos gadījumos rodas vairākas problēmas, tostarp dažādu valstu tiesību aktos noteikti atšķirīgi termiņi, kas var liegt sinhronizēt regulā noteiktos paziņojumus un novērtējumus. Pašlaik regulā šis jautājums nav konkrēti aplūkots. Tomēr pieredze jau ir parādījusi, ka ir iespējama ciešāka neoficiāla koordinācija starp attiecīgajām dalībvalstīm un Komisiju, kā tas jau darīts attiecībā uz vairākiem paziņotiem ĀTI komercdarījumiem. Tomēr, ņemot vērā šādu vairāku jurisdikciju ĀTI komercdarījumu ievērojamo īpatsvaru (29 %) un saistītās problēmas, Komisija uzskata, ka nākotnē tās būs rūpīgi jāizskata.

3. Pasākumi, kas veikti pēc 2020. gada 11. oktobra, un virzība nākotnē

Lai gan ĀTI izvērtēšanas regula pilnībā tiek piemērota tikai kopš 2020. gada 11. oktobra, pamatojoties uz līdzšinējo pieredzi, var izdarīt dažus provizoriskus secinājumus, tāpat kā jau ir veikti konkrēti pasākumi regulas un sadarbības mehānisma efektivitātes vecināšanai.

Konkrētāk, lai veicinātu regulas efektīvu īstenošanu un nodrošinātu to paziņojumu lielāku atbilstību un pilnīgumu, kurus dalībvalstis sniedz saskaņā ar regulas 6. pantu, Komisija ir atjauninājusi ieguldītājiem paredzētās paziņojuma veidlapas un bieži uzdoto jautājumu dokumentu. Paziņojuma veidlapa, ko vairākas dalībvalstu izvērtēšanas iestādes ir arī publicējušas savās tīmekļa vietnēs, ir paredzēta, lai ieguldītājs sniegtu sīkāku informāciju par paziņoto komercdarījumu, tostarp regulas 9. panta 2. punktā prasītos informācijas elementus. Tam ir divkāršs mērķis: ļaut detalizētāk novērtēt paziņotos darījumus 1. posmā, kā arī ierobežot

vajadzību pēc papildu informācijas pieprasījumiem un 2. posma novērtējumiem attiecībā uz dažiem komercdarījumiem.

Kopumā un kā to apstiprinājušas dalībvalstis, regula un sadarbības mehānisms jau ir izrādījušies vērtīgs un efektīvs rīks. Tie ir droši, un nav ziņots par noplūdēm saistībā ar paziņojumu un atzinumu sniegšanu vai citām regulā paredzētām darbībām. Lai nodrošinātu vajadzīgo uzticēšanos un palāvību starp visām iesaistītajām personām, t. i., ieguldījumu komercdarījuma pusēm, paziņotāju dalībvalsti, pārējām 26 dalībvalstīm un Komisiju, ir būtiski atbilstoši apstrādāt un aizsargāt regulas 6., 7. un 8. panta mērķiem iesniegto informāciju. Regula un sadarbības mehānisms ir izrādījušies arī noderīgi un efektīvi, lai sasniegtu primāro politikas mērķi, proti, mūsu kolektīvās drošības un sabiedriskās kārtības aizsardzību, kā arī Savienības interešu projektus un programmas.

Tomēr līdzšinējā pieredze liecina arī par to, ka ir iespējami turpmāki uzlabojumi, tostarp dalībvalstu noteiktajās jomās.

Kā norādīts iepriekš, Komisija ir sākusi visaptverošu pētījumu. Pētījuma vispārējais mērķis ir pārliecināties, vai dalībvalstu ĀTI izvērtēšanas mehānismi un ES sadarbības mehānisms, kā arī to mijiedarbība ir efektīvi un lietderīgi²⁷.

Attiecīgi Komisija nopietni apsvērs iespēju nākt klajā ar vadlīnijām, kas palīdzētu dalībvalstu izvērtēšanas iestādēm un ieguldītājiem. Vadlīniju sniegšanas pieeja ir izrādījusies vērtīga citās regulējuma un izpildes jomās, tostarp konkurences politikā. Par visām ĀTI izvērtēšanas jomā ierosinātajām vadlīnijām Komisija paredz apspriesties ar plašāku sabiedrību.

Stabilais to dalībvalstu skaits pieaugums, kurās ir ĀTI izvērtēšanas mehānisms, kopā ar gaidāmo ĀTI pieaugumu Eiropas Savienībā nenovēršami izraisīs to, ka pieaug saskaņā ar regulu sniegto paziņojumu skaits. Komisija rūpīgi apsvērs veidus, kā racionalizēt procedūras, lai iespējami optimāli izmantotu Komisijas un dalībvalstu resursus, tostarp skaidri koncentrējoties uz tiem ĀTI komercdarījumiem, kuri ar vislielāko varbūtību varētu radīt risku vairāku dalībvalstu drošībai vai sabiedriskajai kārtībai vai Savienības interešu projektiem un programmām. Tādēļ būs jāapsver, kā, ņemot vērā spēkā esošo regulu, vislabāk rīkoties ar vairāku jurisdikciju ĀTI komercdarījumiem, aptverot divu vai vairāku dalībvalstu paziņojumu iespējamu salāgošanu.

Par jebkādiem turpmākiem pašas regulas grozījumiem vēl ir pārāgri spriest. Tomēr regulas 15. pantā ir noteikts pienākums, ka līdz 2023. gada 12. oktobrim Komisija *“izvērtē šīs regulas darbību un efektivitāti un sniedz ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei”* un pēc vajadzības Komisija ieteic grozīt regulu. Ņemot vērā regulas piemērošanā gūto papildu pieredzi, Komisija vajadzības gadījumā būs gatava nākt klajā ar grozījumu priekšlikumiem, kā skaidri norādīts arī nesenajā paziņojumā par tirdzniecības politiku (2021. gada februārī): *“Komisija turpinās īstenot sadarbības mehānismu ar dalībvalstu iestādēm, lai aizsargātu drošību un sabiedrisko kārtību no*

²⁷ Pētījuma konkrētie mērķi ir: i) sniegt pārskatu par spēkā esošajiem tiesību aktiem dalībvalstīs, kurās pašlaik ir izvērtēšanas mehānisms; ii) pārskatīt, kā valstu tiesību akti un ĀTI izvērtēšanas regula reglamentē valsts iestāžu un Eiropas Komisijas mijiedarbību ar ĀTI izvērtēšanas regulu izveidotā sadarbības mehānisma ietvaros; iii) atklāt visas būtiskās problēmas, kas pastāv pašreizējā valstu tiesību aktu sistēmā un ĀTI izvērtēšanas regulā un var izraisīt to, ka, ievērojot ĀTI izvērtēšanas regulas politikas mērķus, tiek gūti mazāk lietderīgi un/vai mazāk efektīvi rezultāti; iv) nodrošināt, lai administratīvais slogs ieguldītājiem un citām ieinteresētajām personām būtu samērīgs ar politikas mērķiem un attiecīgajām ar drošību vai sabiedrisko kārtību saistītajām bažām.

riskantiem ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem, un apsvērs ĀTI izvērtēšanas regulā noteiktā sadarbības mehānisma uzlabošanu.”

Tas skaidri parāda ne tikai Komisijas nodomu turpināt ĀTI izvērtēšanas regulas īstenošanu ar dalībvalstīm un apsvērt sadarbības mehānisma stiprināšanu. Paziņojumā arī uzsvērts ĀTI izvērtēšanas regulas galvenais politikas mērķis, t. i., veicināt visu 27 dalībvalstu un ES kolektīvās drošības un sabiedriskās kārtības aizsardzību. ĀTI izvērtēšanas regula un sadarbības mehānisms ir svarīgi rīki ES noturības palielināšanai. Lai gan ES joprojām ir atvērta ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem, par ko skaidri liecina arī 3. nodaļas dati, ir ļoti svarīgi, lai visas dalībvalstis aktīvi un tieši veicinātu šā kopīgā drošības mērķa sasniegšanu. Komisija noteikti sagaida, ka līdz nākamajam gada ziņojumam valsts ĀTI izvērtēšanas tiesību aktus un saistītos mehānismus attiecībā uz potenciāli riskantiem ārvalstu ieguldījumiem no ārpussavienības valstīm būs pieņēmušas un nostiprinājušas vēl citas dalībvalstis un ka tas ir tikai laika jautājums, pirms visās 27 dalībvalstīs būs ieviesti šādi tiesību akti un mehānismi.